

EESTI LAULJATE LIIDU
MUUSIKALEHT

Kuulus soome koorijuhataja

Prof. HEIKKI KLEMETTI

Pühitses 14. skp. oma 50. sünnipäeva.

Kuidas tõsta laulupidude ja -päevade kunstlist külge.

Anton Kasemets.

„Muusikalehes“ on korduvalt kirjutatud sellest, et meie laulupidude ja -päevade tähtsaimaks ülesandeks peab olema laulukultuuri edendamine laiades rahvahulkades, ja et sellepärast on tarvis laulupidude ja -päevade ettevalmistamisel erilist rõhku panna sellele, et nende muusika-suurpäevade muusikaline külge oleks hoolega ning hästi ettevalmistatud. Veel viimases „Muusikalehe“ numbris näitasime, kui hädaohtlik oleks laulupidude tõsisele mõttele ja nende saatusele üldse, kui meie nende kunstilise külge eest tarvilise tõsidusega ei hoolitse ja tähendaksime, et sarnase kunstilise ükskõiksuse tagajärjel langeks need varsti tavaliste rahvapidude või nii kui mõnel pool neid nimetatakse — laululaatade — madalale tasapinnale: laiade hulkade huvi laulupidude kui meie laulukultuuri suurejoonelise väljendusvahendi ja propageerija ning ühes sellega ka laulu kui kunsti vastu üldse langeks sarnasel huljul paratamatult. Ja see oleks meie laulupidudele, samuti ka koorilaulule üldse väga raskeks hooiks, mida siis juba heaks teha hilja. See peaks olema selge kõigile, kes koorilaulu kui populaarseima muusikaala suurt tähtsust meie rahva laiade hulkade kultuurilises, eriti muusikakultuurilises arenemises oskavad õieti hinnata. Samuti tohiks olla selge, et kui meie tahame, et meie laulupeod ja -päevad oleks meie rahva laulukultuuri mõjuvamateks ja suurejoonelisemateks arendajateks, siis peame meie nende kunstilise külge peale hoopis rohkem rõhku panema, nende muusikalist ettevalmistamist täie kavakindlusega ja hoolega juhtima, — sõnaga, korraldama laulupidusid ja -päevi nii, et need kujuneks tõesti laulu kui kunsti pidudeks.

Kahtlemata nõuab see laulupidude ja -päevade korraldajailt väga palju vaimlist kui ka ainelist jõudu, eriti maal, kus pole kumbagitki külluses, kuid hea tahtmise ja asja tähtsusest õieti arusaamise juures saadakse ka nendest raskustest üle.

Seniste laulupidude ja -päevade juures oleme võinud märgata mitut puudust, mis on takistavalt mõjunud laulu kunstilisele edule ja millede kõrdamine tulevaste laulupidude ja -päevade korraldamisel tähendaks endiste nõrkade muusikaliste tulemuste kõrdamist. Et seda ära hoida, katsume selgusele jõuda, kuidas oleks võimalik hoiduda senistest vigadest ja missuguste abinõudega oleks võimalik tõsta meie laulupidude ja -päevade kunstilist külge.

Esimene nõue selleks oleks, et laulupeo resp.-päeva eeltöödega võimalikult vara algust tehtaks. Pea kõigi seniste laulupidude, eriti aga laulupäevade juures on saanud üldiseks pahaks nähtuseks, et laulupeo eeltöid on alustatud väga hilja, suuremalt osalt alles talvel enne laulupidu resp.-päeva. Kuni siis laulud on valitud, noodid trükitud ja kooridele kätte saadetud, on sageli juba kevad käes ja laulude ettevalmistamiseks ainult paar kuud aega üle jäänud, pealegi kevadist kuud, kus eriti maakooskondadel alganud põllutööde pärast raske koos käia. Et sarnasel puhul laulude korraldust selgeksõppimisest ei saa juttugi olla, on selge. Ja selle all kannatab, muidugi, laulupeo resp.-päeva kunstiline külge. Sellepärast tuleks laulupeo resp.-päeva eeltöödega algust teha vähemalt aasta enne pidu, — laulud kohe väljavalida ja noodid suve jooksul valmis trükkida, nii et viimased oleks laulukooskondadele kätte saadetud hiljemalt septembri lõpuks, missuguseks ajaks peaks olema lõppenud ka kooride registreerimine. Siis oleks kooridel terve talvine hooaeg laulude ettevalmistamiseks kasutada, missuguse ajaga jõuavad ka nõrgemad koorid harilikult 12—14 laulust koosneva eeskava läbi võtta.

Siis jääks tarviliselt aega ka teise tähtsama nõude teostamiseks, nimelt eelproovide, instrueerimiste ja kontroleerimiste korraldamiseks. See on asi, millele on seni andeksandmatult vähe rõhku pandud, millel on aga otse põhjanev tähtsus meie laulupidude ja -päevade kunstilise külje tõstmisel, samuti ka koorilaulu arendamisel üldse.

Seni on olnud, harilikult, nii, et laulupeo resp.-päeva korraldajad on saatnud kooridele noodid kätte ja seega lugenud oma kohustused nende vastu ausasti täidetuks. Kuidas laulukoorid kättesaadetud laulude selgeksõppimisega hakkama saavad, või kas nad seda üldse saavad, see pole peo korraldajaid, sageli, sugugi huvitanud. Nii oli see Narva laulupeo juures 1924. a., nii oli ka Võru-Petseri ja Haapsalu laulupidude juures 1925. a., rääkimata laulupäevadest. Ainult Paide laulupidu 1924. a. ja Türi muusikapäev 1925. a. sünnitasid selles mõttes rõõmustava erandi: siin korraldati terve rida eelproove, mille tagajärjel nende pidude ühislaul oli parim kõigist pärast suurt laulupidu korraldatud laulupidudest ja päevadest, mida märkisid omal ajal ka muusikaarvustajad.

Kes meie laulukooridega vähegi kokku puutunud, see teab, et nende töötamise viisid ja muusikalised võimised on väga mitmesugused: on üksikuid koore, kel isegi rahvusvaheline tunnus, — on aga ka rohkesti koore, kelle võimised alles täitsa

algelised. Kuid laulupidudest ning -päevadest tahavad nii head kui nõrgad koorid osa võtta. Neile saadetakse ühesuguselt noodid kätte ja nad asuvad laulude õppimisele. Ühede juures edeneb asi jõudsasti, teiste juures ei saada aga isegi lihtsate ja tuntud laulude korraliku selgeksõppimisega hakkama, rääkimata veel uuematest ja raskematest. Kujutletagu nüüd, et kõik see muusikalise ettevalmistuse poolest äärmiselt mitmekesine ja kirju lauljate hulk sõidab laulupeole või -päevale kokku ja peab seal sünnitama ühise, ühtlase muusikalise terviku — laulukoori, mille laul peab väljendama kunsti! Missugune juhataja suudab sulatada seda kirjut massi üheainsa prooviga kunstiliseks tervikuks? Ei ükski! Ka kõige osavam ja autoriteetsem üldjuhataja ei suuda siin muud teha, kui ainult jämedate laastudena maha lüüa kõige suuremad konarused; — muusikaliste peensuste väljatöötamisest ei saa siin juttugi olla. Mis siis veel rääkida keskpärastest üldjuhtidest: need peavad olema õnnelikud, kui suure vaevaga laulu nii palju kokku saavad, et see enam lausa segi ei lähe. Mõeldagu nüüd, missugused kunstilised tulemused saavad niisugusel laulul olla? — Koguni nõrgad!

Laval on küll sajad lauljad, kuid täie oskusega ja hingega laulab neist tõeliselt ainult väike osa; — teised häälitsevad ainult „usu peale“ nendega „kaasa“, „määrides“ oma oskamatuses halastamatult, või vaikivad lihtsalt. See on tavaline nähtus meie laulupidudel ja -päevadel.

Kas oleks mõeldav, et näiteks, mõne avaliku kontserdi korraldamiseks „Estoonias“ aetaks kokku võimalikult palju mitmesuguse võimise ja ettevalmistusega lauljaid, kellest osa mõistaks eeskavasse võetud laule võrdlemisi hästi, osa tunneks neid ainult pealiskaudselt, suur enamus aga koguni viletsasti, ja taheks niisuguse kooriga esineda üheainsa proovi järele esimest korda selle kogu ette ilmuva juhataja juhatusel. Missugune skandaal järgneks niisugusele „kontserdile“!

Aga laulupidude ja -päevade juures on peetud seda seni täitsa loomulikuks. Nende korraldamisel pannakse peamiselt sellele rõhku, et peost võtaks osa võimalikult palju koore ja lauljaid; — ülesantud lauljate arvu suurus on saanud isegi teatud mõttes uhkustuse asjaks, millega üksikud laulupeod ja -päevad püüavad omavahele võistelda. Aga kui palju on püütud oma vahel võistelda peo muusikalise osa kunstilise tulemusterohkusega? — Sellest pole kunagi räägitud, selle peale pole üldse mõeldudki.

Üksikute laulukooride juures tehakse aastaid tööd enne kui koorist saab ühiseks tervikuks kokku sulanud muusikaline üksus, ja viimistletakse kuude viisi ammu juba üldjoontes kätte õpitud laulusid enne kui nendega juletakse minna kuulajate ette. Laulupidudel ja -päevale tahetakse aga igast kaarest kokkutulnud lauljate kirjut massi üheainsa prooviga ühiseks tervikuks kokku sulatada ja võrdlemisi suurt eeskava kunstiküpseks teha!

Üksikutes laulukoorides nõutakse, et kõik lauljad peavad olema ühesuguselt hästi kontserdile ettevalmistatud; korratumalt harjutustel käinud ning selle tagajärjel mitte küllalt hästi ettevalmistatud lauljaid ei lubata kontserdil kaasa laulda, sest et niisuguse laulja kaasalaulmisest pole kasu, küll võib ta aga laulu ära rikkuda ja seega otsekohest muusikalist kahju tuua. Laulupidudel ja -päevadel lastakse aga laulma kõik koorid ja lauljad, kes aga endid õigel ajal ülesannud, vaatamata sellele, kas nad on eeskava selgeks õppinud või mitte. Isegi need koorid ja lauljad, kes ei võta vaevaks ainsale proovile — peaproovile — ilmuda, pääsevad ilma ühegi takistusega kaasalaulma!

Mõeldagu ainult, kuidas võib siis niisugune kirju kogu inimesi üheks tervikuks kokku sulada ja kunstipäraselt laulda? Mis ime siis, et meie laulupidude ja -päevade kunstiline külg ei taha kuidagi edeneda. Senise korralduse ja arusaamiste juures on see võimata.

(Järgneb.)

Prof. Heikki Klemetti 50-aastane.

A. Kasemets.

14. skp. sai 50-aastaseks soome tuntum koorijuhataja ja muusikategelane prof. Heikki Klemetti, kes on oma kooriga korduvalt külastanud Eestit ja valmistanud sellega koorilaulu harrastajaile ülevaid silmapilke.

Klemetti tegevus koorijuhina algas juba umbes 25 aasta eest, mil ta asutas Helsingi üliõpilastest tüseda meeskoori. Üliõpilaskonna tavaliselt vahelduv koosseis ei anna laulukoori tegevusele ja süstemaatlikule arendamisele küllalt tänuväärset võimalusi. Kuid vaatamata sellele suutis ja mõistis Klemetti ometi saavutada siin tunnustusväärseid tulemusi, viies peagi ja hoides kuni seniajani üliõpilaskonna meeskoori võimised kõrgel kunstilisel tasapinnal. Eriti tuleks siin nimetada seda suurt hoolet, mis Klemetti pannud oma noorte lauljate häälearendamisele, valmistades niimoodi põhjalikult ette ideaalset koorimaterjali.

Et seda üliõpilaste juures tehtud põhjaliku töö vilja ka hiljem ära kasutada, asutas ta hiljem ülikooli lõpetamist uue meeskoori „Suomen Laulu“ nime all, millega jatkas seda süstemaatiliku tööd, saavutades siin hiilgavaid tagajärgi nii kodu- kui ka väljamaa kontsertidel. Et laiendada „Suomen Laulu“ tegevusvõimalusi, muutis Klemetti nimetatud koori peagi segakooriks, mille võimised viis jällegi väga kõrgele. Segakoori juures jatkas oma tegevust endiselt ka meeskoor, mis hiljem erines erikooriks nime all „Laulu Miehet“. Mõlemid koorid on külastanud korduvalt Eestit ja kõigil on veel meeles „Suomen Laulu“ viimane kontsertreis Eesti-, Läti- ja Saksamaale, mis möödus suure menu tähe all. Kõigi selle põhjal võib julgesti öelda, et Klemetti põhjalik töö koorilaulu arendamise alal on olnud paljude aastate jooksul suurimaks ergutajaks ja parimaks eeskujuks soome koorilaulu viimase aja suurele edule ning tõusule ja et Klemetti nimi jääb oma ala suure kujuna soome muusikajalukku püsima.

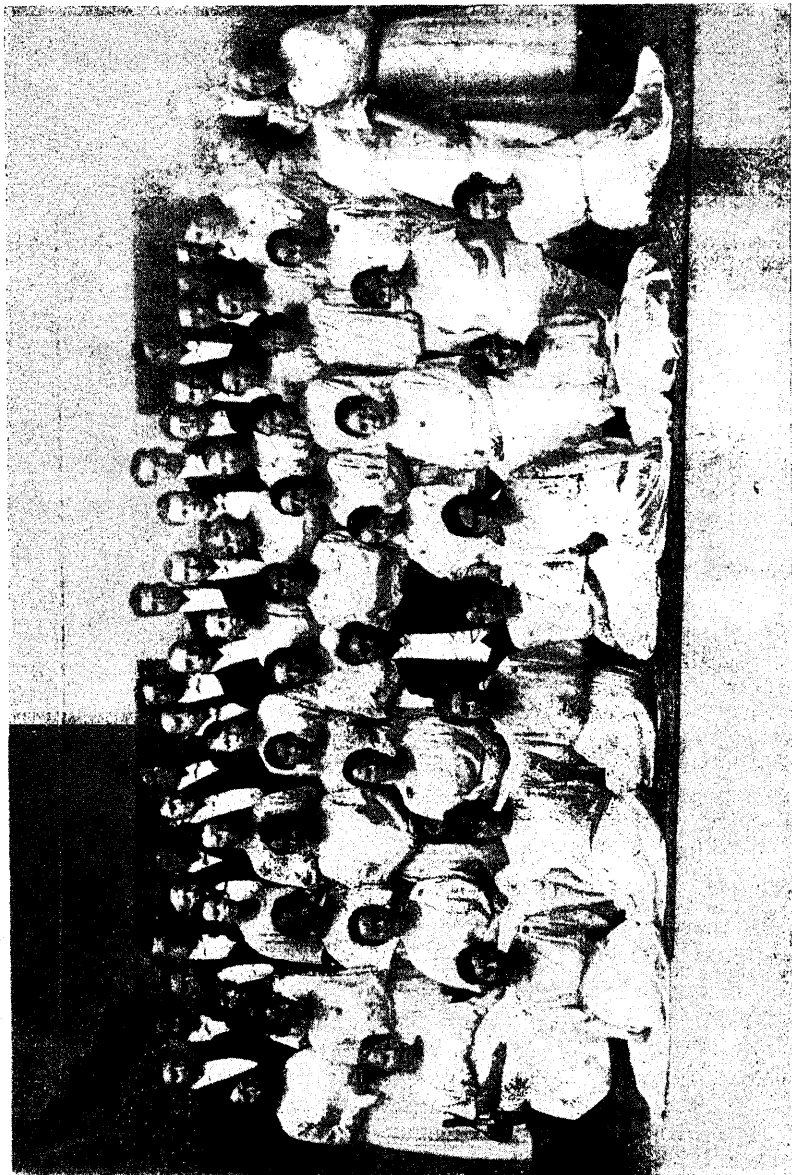
Kuid mitte üksi koorilaulu üldist kunstilist võimist ja tasapinda pole Klemetti Soomes arendanud, vaid ta on ka kava-kindlalt tutvustanud soome seltskonda maailma literatuuri suurteostega vokaalloomingu alalt, eriti suure armastusega on ta käsitletud Bachi.

Autoriteetliseima koorijuhina on ta olnud kõigi viimaseaja laulupidude üldjuhatajaks, laiendades seal oma juhtivat kätt ka üle laialdase lauljaskonna.

Peale koorijuhataja on Klemettil suured teened soome muusikaajaloo uurimisel, millele ta on andunud suure soojusega. Ka on tema kirjutatud põhjalik üldmuusika ajaloo raamat, mis kujutab endast kapitaalset töö sellel alal. Ka kirikumuusika edendamisel ja arendamisel on Klemetti teened tähelepanuväärivad.

Muusikakirjanikuna on Klemetti tegev olnud „Suomen Muusikkilehe“ eelkäija „Säveletäri“ toimetajana ja kauemat aega „Uusi Suomi“ muusikaarvustajana. Ka heliloojana on Klemetti mitmeti rikastanud soome muusikaliteratuuri.

Kõigi nende suurte muusikaliste teenete eest, mille mõju on olnud soome muusikakultuuri arenemisel väga suur, on Klemetti juba mõne aasta eest nimetatud professoriks. Soome muusikasõpradel, eriti koorilaulu harrastajatel on Klemetti aupäeva puhul hea juhus tänada oma suurt poega suurejoonelise austusega tehtud töö eest, mida nad ka rohkesti tegid. Tarvitame juhus, et ka omalt poolt edasi anda lugupeetud juubilarile meie südamlikke tervitusi.

Helsingi segakoor „Suomen Laulu“, mille esinemised prof. Heikki Klemetti juhatusel on äratanud peale Soome ka välismail suurt tähelepanu.

Helikunsti areng ja helikunstnikkude organiseerimine.

V. Leemets.

On vastuvaidlematu tõsiasi, et muusikakultuuri arengus tõhusa sõna räägib kaasa muusikategelaste organiseerumine. Ei ole mõeldavad muusikakultuuri edusammud ja suursündmused ilma, et need isikud, kes enda ülesandeks ja tegevusalaks võtnud helikunsti, vastastikku käsikäes töotaksid. Seda enam väikerahva juures, kus erakordiste ning tüsedate talentide arv, olenedes juba matemaatilis-protsentuaalseist põhimõttest, ei saa olla kuigi suur, kus on vaevalt ettekujutatav sarnaste tugevate, iseseisvate, geniaalsete muusikute ilmumine, kes jõuaks ignoreerida ühiskondlis-ajaloolisi tingimusi ning isegi nende kiuste rajaksid uusi põhjapanevaid sihtjooni ja perspektiive helikunsti alal. Olenedes suurel määral ühiskondlikust struktuurist ja rahva ehk riigi majanduslisest olukorrast, võib iga kultuur edeneda ainult siis, kui esimesed selleks on soodsad.

Nii ebamaterjaalne ja ebamaine kui kunsti looming ka näib, on kunstnik ikkagi seotud — ning seotud kõvemini, kui tihti arvatakse — põlatud materiaga ja maisega. „Ei lange ükski genius taevast: ta kasvab taeva poole“.

Kunst on inimsoole — öeldagu mis taht — ikkagi kulukas lõbu. Eriti muusika. Trotskil võib ju olla õigus uskudes, et „suurepärase poemi õhulaevadest, veealustest paatidest ja hiigla tehastest võib pliitsi jupiga määrdund paberile kirjutada Rjasani kubermangu mahajäänuimas kolkas.“ Samuti võib ju matemaatik Euler miljööd ja mugavusi ignoreerida, tõendades, et tema kas või ninasarviku kõhus võida töötada. Tõepoolest, ega komponistigi miski ei takista kirjutamast kolossaalse sümfoonia „pliitsi jupiga ja määrdund noodipaberile.“ Ent peab ikka ka seda meelepidama, et selle sümfoonia ettekandeks vajatakse kontsertsaali, tervet staati palgalisi instrumentaliste, hinnalisi mänguriiste jne. Kindlasti jumaliku ja üleva helikunsti foon on tublisti maine ja materjaalne ning muusika areng majanduslisest hüvangust liigagi rippuv.

Mis puutub majanduslisi tingimusi praegusajal, siis kahjuks ei või konstateerida nende erilist soodsust. Ilmasõja hävitav mõju on üleilmiselt veel valusasti tunda, eriti raskesti aga nende väikerahvaste juures, kes enda iseseisvuse saavutamiseks olid sunnitud väljapanema viimase jõu.

Kui kunstitegelaste ainelised elutingimused ja töötamisvõimalused alati on pidanud hingitsema vaesuse tähe all, siis minevikus vähemalt leidus üksikuid kunstiharrastajaid metsäene,

kes enda avitava käega aitasid vee peal hoida mõnda kunstnikku või jälle subsideerisid kunstielule vajalikke ettevõtteid. Nüüdisaeg ei tunne sedagi heategijat — nii hea-halb kui ta ka oli — sest metsäänide ajajärk on nähtavasti jäädavalt möödunud ning, hoolimata kultuurkapitalist, näib meie muusikaelu olema vaeselapsemas osas kui ükski teine kultuurala. Viimane asjaolu suurel määral oleneb sellest, et muusikategelaskond pole leidnud ühist keelt ega suutnud küllalt tugevasti liituda.

Eestis muidugi ei puudu muusikalised organisatsioonid. Neid on koguni kaunike kogu. Nii Tallinnas: Akadeemiline Heli-kunsti Selts, Konservatooriumi Selts, Eesti Muusikute Ühing, Eesti Lauljate Liit. Kuid kõnelemata sellest, et vaevalt nad suudavad koondada k ö i k i meie muusikategelasi, peab märkima suurima pahena, et kõik nimetatud ühinemisüksused on tekkinud isoleeritult, juhuslikult ning prätendeerimatult muusikaelu igakülgsed ja üldiseid huve. Iseendast on mainitud organisatsioonide olemasolu tervitav ja oludekohane; ebatervitav ja oludekohatu siin juures on aga see, et need muusikategevuse üksused ei ole leidnud mingit omavahelist kontakti. Viimase puudus aga võimaldab mitmesuguseid väärnähtusi, isegi vastutötamist üksikute alade vahel, informatsiooni puudust ja selgusetust muusikaelus selle üldises ja tervikulises mõistes. Sarnane isoleeritult organiseerimine peaaegu anulleerib deviisi „Ühenduses on jõud“, sest jõud võib olla ainult siis, kui ühinemine on täielik; poolik ühinemine ja isoleeritud üksused ei anna mingit jõudu tervele organismile.

Kui kontakt vajalik kõikjal, siis eriti on ta vajalik muusikaelus, mis enda olemuselt koosneb kahest poolusist: loovast ja reprodutseerivast. Kumbki ala ei saa elada üksikult: reprodutseeriv aga ei ole mõeldav loovate muusikuteta, loov ala on määratud surmale, kui teda ei reprodutseerita. Loovaid helikunstnikke peab huvitama reprodutseerijate olukord, viimased oma kord peavad kaitsma esimeste hüvanguid. Nii p e a k s olema, ent, kahjuks, tegelikult pole see nii, vähemalt meil, Eestis. Senini meil on puudunud igasugune vahekordade selgus ja kontakt nii hästi loova, pedagoogilise ja reprodutseeriva ala, kui ka akadeemilise, poolakadeemilise ja mitteakadeemilise vahel. Ning sellest on häbi ja kahju. Kahju seeütle, et seski küsimuses oleme kultuurivaesed, häbi seeütle, et soovlik kontakt meie väiksearvulise muusikute pere juures ometi nii kergesti peaks olema elluyiidav.

On ju nimetatud, et meie, väikerahva ja noore riigi, muusikategelaste tingimused kaugeltki ei ole kadestamisväärsed. Kuid oletades, et üldised tingimused paraneksid, ei või arvata, nagu

paraneks ühes sellega ka muusikaelu tingimused. Paremisi nimelt ei pakuta: neid nõudma, nende eest võitlema, ning seda tegema ühiselt, terve muusikaelu ja selle arengu nimel, puutugu see loovat, soovivat, pedagoogilist, muusikakirjanduslist või muud mõeldavat ala. Kuni ei ole muusikategelased leidnud ühist keelt, jääb konservatooriumi hoone küsimus surnud punktile edasi, rahvaviiside kirjastust võib kaua veel asjata oodata, võib pealinna sümfoonia-orkestri lagunemist edaspidigi pealtvaadata.

Seepärast: kontakti loomine üksikute muusikategelaste ja muusikaorganisatsioonide vahel on kiiremad ja tähtsamad meie muusikaelu esialgsed ülesanded ning jõudu tööle neile, kes siin — mida rutem, seda parem — käed külge panevad.

Giovanni Palestrina.

Riverso.

Käesoleval aastal saab täis 400 aastat 16. aastasaja suurima helilooja Giovanni Palestrina sündimisest, mida kavatseb mälestada terve muusikailm, eriti aga katoliiklised maad, sest Palestrina kui helilooja teened on tulnud eestkätt just katoliku kirikule kasuks. Tähtsamaks teeneks sellel alal on mitmehäälese muusika päästmine katoliku kirikust väljaheitmisest. Nimelt oli 16. aastasaja alguks kontrapunkt*) arenenud väga kaugele ja muutunud väga keeruliseks. Keeruliseks olid muutunud ka katoliku kiriku laulud, mis olid kirjutatud samas kontrapunktilises stiilis. Selles nägi kuulus Tridenti kirikukogu, mis tuli kokku 1545. a., et puhastada katoliku kirikut kõigist neist pahedest, mis olid headeks relvadeks kiiresti levineva protestantismi eesvõitlejate kätes katoliku kiriku ja selle juhtide vastu võitlemisel, ähvardavat hädaohtu kirikule ja usule, sest kõrgete vaimulikkude isade arvates vähendas kontrapunkti keerulisus ja polifoonilise muusika juures tavaline häälte (ja loomulikult ka lausete) lahus algamine, palvetajate pühalikku meeleolu. Sellepärast tahtsid mitmed kirikukogu liikmed kontrapunkti ja, järjelikult, mitmehäälsust muusikat üldse (teistsugust mitmehäälsust tol ajal ei tuntud!) ilma pikema jututa katoliku kirikust välja heita ja tagasi pöörata endise ühehäälese gregooriuse laulu (koraali) juurde. Mitmehäälese muusika pooldajad vaidlesid sellele, muidugi, vastu ja nende pealekäämisel anti asi lõpuks erikomisjoni kätte, kelle ülesandeks jäi selgitada, kas on võimalik kontrapunktilist muusikat kirikusse edasi jätta nii et see kirikule ja usule ei oleks kahjulik, s. o. nii, et kontrapunkti keerulisus ei segaks sõnade selgust. Viimast nõudmist näis olevat väga raske täita, sest kontrapunktilises muusikas, mille ilu on suurel määral just sellest, et üksikud hääled alustavad oma meloodiaid mitte koos, vaid üksteisest lahus, tuleb paratamatult laulda ühel ja selsamal momendil igas hääles ise sõnu. Seal tuli ühel komisjoni liikmel (Borromeol) meelde, et San Giovanni di Laterano kiriku kapellmeister Palestrina oli loonud vaikse nädala laulud

*) Kontrapunkt = mitmehäälese muusika stiil, milles mitmehäälsus on moodustatud kahest ehk rohkemast iseseisvast meloodiast.

„Improperid“, millede stiil oli pühalik-lihtne ja sõnad selged, ja soovitas komisjonile pöörata nimetatud helilooja poole ettepanekuga, et see kirjutaks terve messi, mis rahuldaks vaimulikkude nõudmisi ja tõestaks tegelikult, et mitmehäälnel muusika ei sega palvelikku meeleolu, vaid, vastupidi, aitab oma hingeülendava iluga selle tõstmiseks kaasa. Ettepanek tehti ja Palestrina võttis selle vastu ning kirjutas terveniste kolm 6-häälelist messi, millest eriti kolmas — n. n. paavst Marcelli mess — on oma vormitähise ja sisusügavuse poolest Palestrina geniaalsuse suurimaks avalduseks. Kõik kolm messi kanti esimest korda ette 1565. a. ja avaldasid kuulajate peale nii suurt mõju, et komisjon otsustas, et sellast muusikat kui need messid, eriti kolmas, ei tohi millgil tingimusel kirikust välja heita ja kirikut ilma jätta sarnasest hingeülendavast kunstist. Selle otsusega ühinesid ka vaimulikud ja lubasid kontrapunktilise (mitmehäälnel) muusika vastu edaspidi mitte olla, kui see on kirjutatud Palestrina stiilis, eriti Marcelli messi eeskujul.

Nii päästis Palestrina geniaalsus mitmehäälnel muusika raskest löögist, sest kontrapunkti väljaheitmine katoliku kirikust oleks pannud mitmehäälnel muusika kauaks ajaks kiratsema; oli ju kirik tol ajal üheks suuremaks muusika tarvitajaks üldse.

Selle tähtsa teene eest nimetati Palestrina paavsti koori heliloojaks (Maestro compositore), mis oli tolle aja kohta harukordne au. Palestrina stiil muutus selle järele, muidugi, valitsevaks, leidis palju järelaimajaid. Palestrina suri 1594. a. Roomas, jättes järele väga palju helitöid, neist suur osa a capella kooridele. Tõsise uskliku katoliiklasena kirjutas ta peaaeglikult vaimulikke töid ja kahetses enne surma kibedasti, et ta käsi oli roojastanud mõne ilmaliku madrigaali kirjutamisega. Palestrina loomingust lauldakse veel praegu õige paljuid katoliku kirikus ja Palestrina stiil on veel praegu klassikalise kirikumuusika eeskujuks.

Palestrina-õige nimega Perluigi, noorepõlve kohta puuduvad igasugused teated; isegi ta sündimise aasta pole kindlasti teada, vaid muusikaajaloolased vaidlevad selle üle seniajani, pidades selleks aastaid 1514, 20, 24, 25, 26, 28 ja 29. See teadmatus tegi raskusi suure meistri 400. sünnipäeva mälestamisesta kindlaksmääramisel. Lõpuks leiti selleks kesktee ja määrati selleks keskmine aasta kõigist arvatavatest sünniaastatest, ja see on käesolev 1926. aasta.

Kroonika.

Kodumaa.

Uus orel Tallinna konservatooriumis.

Tallinna konservatooriumi oreliklass, mis juba kaks noort kunstnikku ellu saatnud, oli sunnitud seni tegutsema koguni rasketes oludes, nimelt polnud tal tarvitada tähtsamat, mis ta vajab — oma orelit. Saadi küll kasutada „Estoonia“ kontsertorelit, kuid ainult vabadikuna nii palju, kui seda võimaldas „Estoonia“ seltsi juhatus. Ja seda oli edukaks töötamiseks väga vähe. Sellepärast hakati abinõusid otsima, kuidas saada konservatooriumile oma oreli. Siin tuli läinud aastal abiks kultuurkapitali helikunsti sihtkapital, kust konservatooriumil läks korda saada oreli ehitamiseks 700.000 marka ja haridusminister Rahamägi, kelle kaudu saadi veel 100.000 marka. Seega võidi oreli ehitamisele asuda. See töö anti tuntud orelimeistri A. Terkmani kätte, kes selle käesoleva kuu algul lõpetas ja konservatooriumile üle andis. Vastuvõtmise juures olid ekspertideks prof. A. Topman ja A. Kapp, kes uue oreli vastuvõetaks tunnistasid. Oreliil on praegu 14 re-

gistrit, millede arvu kavatsetakse edaspidi tõsta kuni 35-ni. Sellele arvule vastavalt on ehitatud ka mängupult, mis osteti Tartu ülikooli kirikult. Peale põhiregistrite on orelil veel vabad kombinatsioonid sellekohase registreerimise harjutamiseks õpilastele. Orel, mille kolm manuaali (mänguklavია-tuuri) ja pedaal maksis üle 800.000 marga, sellest mängupult ja koppelaparat üksi 100.000 marka.

Konservatooriumi uue hoone ehitamine.

Konservatooriumi hoonete all Müürivahe tänava ääres, Laenu-panga maja kõrval on praegu linna maad 471 ruutsülda. Konservatooriumi juhatus pööras juba mõne aja eest palvega linnavalitsuse poole, et temale veel 90 ruutsülda juure antaks ja kõik see ühes endise maaga konservatooriumi nimele kreposteeritakse. Sest konservatoorium tahab sinna uut neljakordset hoonet ehitada, kuid ei saa riigilt muidu toetust ega laenu, kui maa tema nimel ei ole.

Linnavalitsus teatas, et maa juureandmisega ja selle kreposteerimisega nõus on, kuid ainult siis, kui kindlustus antakse, et sinna ka sellele platsile ja ümbruskonnale vastavalt vääri-line ja nägus hoone ehitatakse. See-pärast pööras linnavalitsus haridusministeeriumi poole küsimusega, palju konservatooriumil uue hoone ehitamiseks kapitali olemas?

Ministeeriumilt tuli nüüd vastus, et selleks 12.500.000 marka kindlustatud. Kuna seega ligi pool tarvisminevast rahast juba koos, siis linnavalit-sus maa andmisega ja selle konservatooriumi nimele kreposteerimisega enam raskusi arvatavasti ei tee.

„Pvl.“

Muusikaseltsi „Edu“ tegevusest.

Tallinna puhkpillide muusikaselts „Edu“ on juba kolm aastat tegutsenud ja selle aja jooksul ellu kutsunud suure orkestri ühes rohkearvulise noorte õppijate perega, kelledest tulevikus vanematele muusikameestele asetäitjad valmivad.

Läinud suvel on orkester rea maksuta vabaõhu-kontserte toime pannud linna puisteedel ja 13 korda heategevaks otstarbeks mängimas käinud ja seda kõik tasuta. Ka tuleval suvel kavatsetakse samuti rida kontserte anda.

Aasta jooksul on 57 muusikariista juure muretsetud. Läinud aastal saadi 289.391 mk. sissetulekuid, mis kõik ka muusikariistade ja nootide ostmiseks ning seltsi stipendiumideks konservatooriumis välja anti. Seltsil on varandust 390.025 marga väärtuses, peasjalikult pillid ja noodid.

Ungari suurem laulukoor Eestisse.

Käesoleva aasta juunikuul algul kavatseb külastada Eestit Ungari suu-rem laulukoor „Budai Dalärda“. See Budapesti suurem laulukoor on oma kunstiküpsuse poolest euroopaliku kuulsusega. Ta on korraldanud kont-sertreise mitmesse riiki ja praegugi viibib suurel kontsertreisil Itaalias, kan-des ette Ungari tuntud heliloojate rahvuslikke helitöid. Koor kavatseb esi-neda kontsertidega ka Eesti linnades ja loodetavasti pikendavad oma sõi-äusihiti Soomenigi.

Uus klaverivabrik Tartus.

Jaauarikuul lõpul algas tegevust Tartus, Aia tän. 65, uus klaverivabrik, mille asutajateks on end. „Astroni“ klaverivabriku tehniline direktor härra E. Ihse ja kuulsa Rätke vabriku järeלטulija Sprenk.

Kuivõrd ellujõulise-na suudab uus vabrik tegutseda, näitab muidugi lähem tulevik.

Väljamaa.

Soome huvi eesti muusika vastu.

Helsingis kord kuus ilmutuv muusikaajakiri „Suomen Musiikkilehti“ on mitu korda avaldanud kirjutusi eesti muusikaelust, näidates seega, et meie hõimud tunnevad elavat huvi meie muusika vastu. Ka käesoleva aasta 1. ja 2. numbris on aset leidunud kaks pikemat artiklid eesti muusikast, üks, milles tuuakse ülevaade eesti heliloojate elulugudest ja loomingust, ja teine, milles käsitletakse meie praktilist muusikaelu, s. o. laulukooride, orkestrite, konservatooriumite ja üksikute muusikameeste tegevust, laulupidusid, eriti viimast ülemaalist, Lauljate Liitu, „Muusikalehte“ jne. Viimase kirjutuse andmed on pärit nähtavasti 1924. aastast. Kolmandas, lühemas kirjutuses seatakse kõrvu meie kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali summad (avaldatud E. L. L. „Muusikalehes“ nr. 1) ja soome valitsuse poolt soome muusika edendamiseks antavad summad (umbes 3 ja pool miljoni Emk.) ja tehakse selle paralleeli alusel soome valitsusele etteheiteid muusika vähese toetamise pärast.

Soome sõjaväe ülemkapellmeister A. Apostol 60-aastane.

Soome sõjaväe ülemkapellmeister A. Apostol pühitses 6. jaan. oma 60. sünnipäeva. Apostol on sündinud Balkanis, kust Türgi sõjast kojutulejad soome sõdurid ta mahajäetuna leidsid ja Helsingisse kaasa tõid. Siin õppis ta sõjaväe orkestri õpilasena pasunaid mängima. Hiljem õppis muusikat Helsingi muusikakoolis ja täiendas ennast väljamaal. Selle järele on olnud mitme orkestri juhatajaks, muu seas ka Helsingi linnaorkestri abijuhatajaks. Soome valgekaardi asutamisel kutsuti ta selle orkestrijuhiks ja Soome iseseisva sõjaväe asutamisel nimetati ta sõjaväe ülemkapellmeistriks.

Soome pasunakooride arendamisel on Apostol väsimatult tegev olnud, eriti viimase aastakümne jooksul on ta sellel alal palju korda saatnud. Tähtsama kapellmeistrina on ta olnud mitme laulupeo pasunakooride üldjuhatajaks ja suur osa soome pasunakoori muusikast on tema seatud ja aransheeritud.

Norra helilooja Christian Sinding 70-aastane.

11. jaanuaril pühitses Oslos oma 70. sünnipäeva üks tuntumaist ja kuulsamaist Norra vanema generatsiooni heliloojaist Christian Sinding. Sinding sündis 11. jaan. 1856. a. Kongsbergis, Norras ja õppis muusikat Leipzigi konservatooriumis. Hiljem täiendas end riigi stipendiaadina Berliinis, Münchenis ja Leipzgis. Tegutses selle järele vaheldamisi Norras ja välismaades, olles isegi lühemat aega kompositsiooni õpetajaks Nev-Yorgis, Rochesteri ülikooli juures töötavas konservatooriumis „Eastman School of Music“. Sinding on loonud 3 sümfooniit, ooperi „Püha mägi“, mitu kammermuusikalist teost ja palju teoseid laulule, klaverile, viiulile ja teistele instrumentidele, kokku üle 120 oopuse. Oma loomingus on S. tarvitanud rohkesti Norra rahvamuusika elemente, kuid õige tuntav on ka saksa meistrite mõju. Aupäeva puhul sai S. suurte austuste ja rikkalikkude kingituste osaliseks.

Muusikaajaloolane ja -kirjanik Romain Rolland 60-aastane.

29. jaanuaril sai 60 aastat vanaks kuulus prantsuse muusikaajaloolane ja -kirjanik Romain Rolland. R. kirjutustest on üks ka „Muusikalehe“ lugejatele tuttav, nimelt väga elavalt ja huvitavalt kirjutatud Beethoveni elulugu, mis ilmus läinud aasta „Muusikalehes“ nime all „Beethoveni traagiline elu“.

Vene muusikakirjanik Karatõgin surnud.

Jõulu ajal suri Peterburis tuntud vene muusikakirjanik ja kriitik Karatõgin. K. on omal ajal oma kirjutustega väga palju kaasa aidanud vene „modernimate“ komponistide Skrjabini, Prokofievi ja teiste tutvustamiseks nii Vene- kui ka välismaades.

Nõudke igast avalikust raamatukogust ja lugemisringist „Muusikalehte“ lugemiseks. Kui see sealt puudub, siis hoolitsege selle eest, et see viibimata tellitaks.

Teateid laulukooride tegevusest.

Riia eesti laulukoorid.

Riias asub mitusada eestlast, kes hoolitsevad rõõmustaval kombel õige hästi oma rahvus-kultuuriliste huvide rahuldamise ja elustamise eest võõra rahva hulgas. Nii asutati möödunud detsembris siinse eesti hariduse- ja abiandmise seltsi poolt eesti saatkonna majas nägus „Eesti kodu“, mugavate ja tarviliste mõnustustega varustatud ruumides, mille sisseõnnistamine oli 20. skp. Seltsil on oma näitetrupp ja sega- ning meeskoor, mille juhiks on noor ja energiline härra Lespa. „Kodu“ sisseõnnistamisel esinesid mõlemad koorid hea eduga, mis lubab loota, et eesti laul hakkab siin, Latvija pealinnas, jälle võimsamini kõlama, nii kui ta kõlas aegadel, mil Riia eestlased tõid kodumaa laulupidudelt võidupärgi kaasa.

Riia eestlane.

Laulupäeva taoline suurem kontsert Kuresaares 27. juunil.

Tänavu saab täis 40 aastat esimese eesti kultuurilise organisatsiooni „Eesti Seltsi“ asutamisest Kuresaares, millega pandi alus organiseeritud seltskondlisele kultuuritööle nimetatud linnakeses kui ka tervel Saaremaal, sest varem mingisuguseid sellise Saaremaal polnud, kui mitte arvesse võtta üksikuid juhuslikult ning organiseerimatult tegutsenud laulukoore. Seda tähtsat sündmust tahab praegune Kuresaare suurim organisatsioon „Kuresaare Eesti Selts“ mälestada suuremate juubelipidustustega, mille kavas on peale aktuse ja lavaettekannete ette nähtud suurem kontsert linna pargis, millest oodatakse osa võtma kõigi K. E. S. haruseltside laulukoore, arvult 18 peaseltsi omaga kokku. Nii töötab sellest kontserdist midagi kohaliku laulupäeva taolist, mis Kuresaarele rõõmustavaks uudiseks.

Uus laulukoor Uduveres.

Jakobi kihelkonnas töötava Uduvere majapidamiskooli noore ja energilise juhataja prl. K. Reieri algatusel asutati möödunud sügisel Uduveres uus laulukoor, mis juba nii kaugele edenenu, et võis vabariigi aastapäeval siinse malevkonna piduõhtul esimest korda esineda. Jakoblastel on rõõm üle hulga aja jälle kord kuulda ilusaid lauluheliseid, mis kippusid üksvahe vägisi kustuma.

T. S.

Muusikasõbrad, toetage „Muusikalehte“ uute tellijate juurdemuretsemisega.

Lauljate Liidu teateid.

Lauljate Liidu nõukogu koosolek 28. veebruaril.

Pühapäeval, 28. veebruaril pidas Lauljate Liidu nõukogu Liidu ruumides oma järjekorralist koosolekut. Koosoleku päevakorras oli:

1. 1925. a. aruanne.
2. 1926. a. tegevuskava ja eelarve.
3. Lauljate Liidu esituse ülesanded kulturkapitali valitsuses.
4. K. Türrpu nimelise stipendiumi kapitali põhikirja kinnitamine.
5. Laenu andmine Tartumaa laulupeo eeltöödeks.
6. Volikogu aja ja päeva määramine.
7. Koosolekul tekkinud küsimused.

Koosoleku kirjelduse toome järgmises numbris.

Laulude võistlusele saadetud laulude hindamine lõpule jõudmas.

Nagu varem teatatud, saadeti Lauljate Liidu poolt korraldatud uute laulupeo laulude võistlusele üldse 117 laulu, mille läbivaatamise kallal auhinna-mõistjate komisjoni liikmed on juba teist kuud ametis. Nagu meie nüüd kuuleme, on see töö juba lõpule jõudmas, — ainult mõned üksikud laulud on veel mõnel komisjoni liikmel läbivaadata. Niipea kui ka need läbivaadatud, tuleb komisjon ühiseks koosolekuks Tallinna kokku, kus teeb oma lõpuotsused. Kui erilisi takistusi ette ei tule, võiks see sündida juba tuleval nädalil. Sarnasel korral võiksime ehk juba järgmises „Muusikalehes“ võistluse tulemused teatavaks teha.

Lauljate Liidu Tartumaa Osakond Rahukogus registreeritud.

Möödunud aastal asutatud Lauljate Liidu Tartumaa Osakond on Tallinna-Haapsalu Rahukogu poolt 3. veebruaril s. a. registreeritud.

Lugejaile.

Jooksva materjali rohkuse pärast peab J. Aaviku kirjutus Aino Tamme üle sellest numbrist välja jääma. Samal põhjusel peab edaspidiseks jääma kirjutus eesti muusika arenemise ajaloost.

Toimetusele saadetud uus muusikakirjandus.

Kiriku koor V.

Ev.-luth. kirikulaulu komisjoni väljaandel ilmus möödunud jõulu eeli viies vihk vaimulikke koorilaule nime all „Kiriku koor V“. See vihk sisaldab 6 suuremat hümnilaadilist laulu, millest võiks eriti nimetada kuulust koori J. Haydni oratooriumist „Loomine“ — „Kõik taevad nüüd kuulutavad Jehoova kiitust“ ja lõpukoori Mendelssohni oratooriumist „Athalia“ — „Üle maailmade“.

Peab tähendama, et ülemaalse kõstrite ja organistide ühingu poolt moodustatud kirikulaulu komisjon on „Kiriku koori“ väljaandmisega teinud tänuväärt töö, koondades ilusamad vaimulikud laulud, mis seni olid laialipillatult raskesti kättesaadavad, liigitatult odavatesse erivihkudesse. Oma-des „Kiriku koori“ kõik vihud, on meie kiriku koorid varustatud väljavali-tud eeskavadega igasugusteks kiriklikkudeks sündmusteks ja kõigiks kiriku-pühadeks. Halb on ainult see, et väljaandesse on sattunud mitmed trüki-vead, mis tuleks kindlasti parandada.

Eesti Lauljate Liidu väljaannete hinnakiri.

„Muusikaleht“ — I. aastakäik (1924.).

Parem köide	Mk.	350.—
Lauljate Liidu liigetele	„	250.—
Lihtköide	„	320.—
Lauljate Liidu liigetele	„	225.—

„Muusikaleht“ — II. aastakäik (1925.).

Iluköites	Mk.	350.—
Lauljate Liidu liigetele	„	325.—
Lihtköide	„	325.—
Lauljate Liidu liigetele	„	275.—

„Muusikaleht“ I. aastak. noodilisa (1924.).

Brosüüritud	Mk.	150.—
Lauljate Liidu liigetele	„	100.—

„Eesti Lauluvara“ — koorilaulude antoloogia (1925.).

Brosüüritud	Mk.	250.—
Lauljate Liidu liigetele	„	200.—

„Muusikaleht“ — III. aastakäik (1926.).

Tellimishind aastas	Mk.	300.—
Lauljate Liidu liigetele	„	250.—
Tellimishind poolesaastas	„	150.—
Lauljate Liidu liigetele	„	125.—
Üksiknumber	„	15.—

VIII. üldlaulupeo noodiraamat.

Hinnaks Lauljate Liidu liigetele	Mk.	30.—
Teistele	„	50.—

K. Tüرنpuu kaks laulu segakoorile:

„Mu Eestimaa“ ja „Isamaa laul“.

Hinnaks Lauljate Liidu liigetele	Mk.	5.—
Teistele	„	10.—

Müügil kõigis suuremais raamatukauplustes ja Lauljate Liidu büroos Tallinnas, Mürivahe tän. 16.

Raha ettesaatjaile saadetakse kõik väljaanded postikaudu kätte.

Saadaval vähesel arvul ka 1924., 1925. ja 1926. a. „Muusikalehtede“ üksiknumbrid ja noodilised üksikud poognad.

Eesti Lauljate Liidu „Muusikaleht“ ilmub kaks korda kuus. Toimetuse ja talituse aadress Tallinn, Mürivahe tän. 16, telef. 5-83. Tellimishind aastas 300 mk., Lauljate Liidu liigetele 250 mk., poolesaastas 150 mk., Lauljate Liidu liigetele 125 mk. Üksiknumbri hind 15 mk.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Anton Kasemets.
A/S „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk uul. 42.